

Załącznik
do Uchwały Nr 122/XIX/2016
Rady Powiatu Gorzowskiego
z dnia 21 grudnia 2016 r.

**PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE GORZOWSKIM
NA LATA 2016 -2018**

Gorzów Wlkp., wrzesień 2016 r.

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. Diagnoza pieczy zastępczej na terenie powiatu gorzowskiego	5
2. Analiza szans i zagrożeń związanych z pieczą zastępczą w powiecie gorzowskim	9
3. Analiza mocnych i słabych stron sytuacji związanej z pieczą zastępczą w powiecie gorzowskim	11
4. Program działań związanych z pieczą zastępczą w powiecie gorzowskim na lata 2016 - 2018	13
5. Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej wraz z limitem rodzin zastępczych na lata 2016-2018	14
6. Baza instytucji związanych z działalnością w obszarze pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim:	19
7. Zakończenie.....	20
8. Spis tabel.....	21

WSTĘP

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018 powstał w celu zaplanowania działań Powiatu co do kierunków prowadzenia polityki społecznej. Obecny rozwój dokonujący się w Polsce przynosi ze sobą pozytywne zmiany. Jednakże wraz z korzystnymi zmianami pojawiają się nowe sytuacje problemowe.

Niepokój budzi spadek dochodów ludności, brak pracy, brak wystarczającego zabezpieczenia socjalnego. Zjawiska te implikują brak poczucia stabilności życiowej i zawodowej. Stąd też są przyczyną zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny. Obecnie oprócz znanych zjawisk negatywnych takich jak ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm pojawiają się nowe zjawiska. Nauki społeczne badają przyczyny i skutki m.in. eurosieroctwa, narkomanii, uzależnień od komputera, telewizji. Pozostawienie rodzin w środowisku bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej powodować będzie wzrost zjawiska degradacji rodzin, a co za tym idzie pogorszenie sytuacji dzieci.

Działania powiatu będą skierowane na ograniczanie umieszczania dzieci w zastępczych formach opieki, a w przypadku ich zabezpieczenia do jak najszybszego uregulowania sytuacji prawnej bądź powrotu do rodziny biologicznej. Ponadto powiat będzie stawiał na zabezpieczenia w formie rodzinnej oraz w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Na podstawie jej zapisów funkcjonujące rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze tworzone są przez wstępnych lub rodzeństwo.

Pozostałe tworzą niezawodowe rodziny. Trzecią formą są zawodowe rodziny zastępcze w tym specjalistyczne i pełniące funkcje pogotowia rodzinnego. Ustawa rozdzieliła zadania gminy i powiatu w ten sposób, że w kompetencji gmin jest praca z rodziną biologiczną dzieci, a powiat pracuje z rodzinami zastępczymi oraz dziećmi.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej sporządzony został na podstawie art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 Nr 0 poz. 575), z którego wynika, że powiat ma obowiązek opracować i realizować 3 letni program dotyczący rozwoju pieczy zastępczej zawierający m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

W powiecie gorzowskim jednostką organizacyjną realizującą zadania Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. W strukturze organizacyjnej PCPR wyodrębniono zespół ds. pieczy zastępczej – Uchwała

92/2012 Zarządu Powiatu Gorzowskiego z dnia 6 lutego 2012 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

W programie 3 letnim przedstawiona została diagnoza obecnego stanu pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim. Ponadto program zawiera część prognostyczną, w której określone zostały kierunki działań oraz harmonogram ich realizacji. Program zawiera również zagadnienia dotyczące ewaluacji i monitoringu, które pozwolą ocenić efektywność jego realizacji.

1. Diagnoza pieczy zastępczej na terenie powiatu gorzowskiego

Reforma administracyjna kraju, która 1 stycznia 1999 r. spowodowała, że w podziale administracyjnym kraju zaczęły funkcjonować powiaty. Powiaty przejęły na siebie obowiązek zabezpieczania dzieci kierowanych do rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczo-wychowawczych wraz z ponoszeniem kosztów ich utrzymania. Od 1 stycznia 2013 r. zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gminy partycypują także w kosztach utrzymania dzieci w zastępczych formach opieki.

1.1 Rodzinna piecza zastępcza

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. obejmuje swoją działalnością obszar 7 gmin powiatu gorzowskiego. Są to:

- gmina miejska: Miasto Kostrzyn nad Odrą;
- gmina miejsko-wiejska: gmina Witnica;
- gminy wiejskie: gmina Santok, gmina Kłodawa, gmina Bogdaniec, gmina Deszczno, gmina Lubiszyn.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w powiecie gorzowskim było 139 rodzin zastępczych w których przebywało łącznie 213 dzieci.

Tabela 1. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych na terenie powiatu gorzowskiego w latach 2012-2015

Typ rodziny zastępczej	Dzieci w rodzinach zastępczych			
	2012	2013	2014	2015
Spokrewnione rodziny zastępcze	94	81	102	110
Niezawodowe rodziny zastępcze	27	45	51	65
Zawodowe rodziny zastępcze	38	34	36	8
Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego	3	1	4	3
Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne	1	1	1	0
Rodzinny Dom Dziecka	0	0	14	30
ŁĄCZNIE	163	162	208	213

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim.

Tabela 2. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu gorzowskiego w latach 2012-2015

Typ rodziny zastępczej	Ilość Rodzin Zastępczych			
	2012	2013	2014	2015
Spokrewnione rodziny zastępcze	71	65	75	82
Niezawodowe rodziny zastępcze	20	36	43	49
Zawodowe rodziny zastępcze	7	6	8	2
Zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	1	1
Zawodowe rodziny zastępcze specjalistyczne	1	1	1	0
Rodzinny Dom Dziecka	0	0	2	6
ŁĄCZNIE	100	109	128	139

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wielkopolskim.

Funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej pełnią tylko osoby będące wstępnymi tzn. (babcia, dziadek) lub rodzeństwem dziecka. Rodzinami niezawodowymi są dotychczasowe rodziny zastępcze niespokrewnione oraz osoby spokrewnione nie będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Zawodowe rodziny zastępcze funkcjonują jako:

- rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego
- rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna

W latach 2012-2014 wystąpiła tendencja wzrostowa funkcjonujących rodzin zastępczych.

W 2012 r., łącznie funkcjonowało 100 rodzin zastępczych. W 2013 r., było ich o 9 więcej, natomiast w 2014 r., w stosunku do roku poprzedzającego o 19 więcej.

Zwiększa się liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W latach 2012 i 2013 liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych pozostawała na podobnym poziomie tj. 162 dzieci w 2012 roku, oraz 163 dzieci w 2013 roku, tendencja wzrostowa nastąpiła w latach 2014 i 2015 wzrosła z 208 do 213 rodzin.

Tabela 4. Wydatki na rodziny zastępcze w 2015 r.

Wydatki	Plan na 2015	Kwota poniesionych wydatków w 2015
Rozdział 85204 rodziny zastępcze		
§ 2320 – zwrot dotacji do innych powiatów	404 180,00	393 269,84
§3110 – rodziny zastępcze na terenie Powiatu i pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych	1 973 776,00	1 962 231,49
Wynagrodzenia rodzin zawodowych wraz z pochodnymi od pracodawcy i pracownika	366 480, 00	266 331,26
§4210 zakup materiałów i wyposażenia	3 000,00	1540,33
§4300 zakup usług pozostałych	3 300,00	0,00
Suma	2 750 736,00	2 623 372,92

Założony w 2015 roku plan został zrealizowany w 95,37%. Największe wydatki zostały poniesione w zakresie §3110 tj. rodziny zastępcze na terenie powiatu gorzowskiego oraz świadczenia dla pełnoletnich wychowanków.

1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie powiatu gorzowskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego. Małoletni wymagający umieszczenia w placówkach otrzymywali skierowania do placówek na terenie innych powiatów. Dzieci były umieszczane w województwach ościennych, ale także w miejscach odległych od powiatu gorzowskiego.

Powiat gorzowski ponosi koszty utrzymania tych dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Koszty ustalane są przez starostów właściwych, prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze. Koszty utrzymania małych dzieci w placówkach w stosunku do kosztów ponoszonych na rodziny zastępcze są wysokie. Miesięczny koszt utrzymania dzieci z powiatu gorzowskiego w placówce opiekuńczo - wychowawczej w 2015 roku kształtował się na średnim poziomie 2.300 zł. Na utrzymanie wszystkich dzieci z terenu powiatu gorzowskiego w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w 2015 roku zaplanowano środki w wysokości 402 284,00 złotych, natomiast wydatkowano 393 794,87 złotych.

Tabela 5. Koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem stan na dzień 31.12.2015 r.

Lp.	Powiat	Miesięczny koszt utrzymania
1.	Miasto Gorzów Wielkopolski (pogotowie opiekuńcze)	5 709,84
2.	Będziński	4 262,00
3.	Namysławski	4076,24
4.	Olecko	3482,91
5.	Skarżysko - Kamiński	3528,14

źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

Miesięczne koszty opieki instytucjonalnej są znacznie wyższe od kosztów opieki w pieczy rodzinnej.

Obecnie na terenie powiatu gorzowskiego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego. Powyższe placówki prowadzone są przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach. Placówki mają swoją siedzibę w Marwicach i Janczewie. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Marwicach i Janczewie na dzień 30.06.2015 r. przebywało 17 dzieci. W Marwicach było to 9 dzieci, w tym 2 dzieci spoza terenu powiatu gorzowskiego. W Janczewie było 8 dzieci.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w 2015 r. wyniósł 2300,00 złotych. Na ten cel zabezpieczono środki w wysokości 479 399,00 złotych, natomiast wydatkowano 428 194, 16 złotych.

2. Analiza szans i zagrożeń związanych z pieczą zastępczą w powiecie gorzowskim

I. Występowanie i nasilenie problemów społecznych mających wpływ na umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej)

Szanse rozwiązywania problemów społecznych	Zagrożenia w rozwiązaniu problemów społecznych
<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca asystentów rodziny zatrudnionych przez gminy. 2. Aktywizowanie rodzin zagrożonych dysfunkcją. 3. Możliwości aplikowania o środki z programów rządowych, samorządowych i unijnych na działania profilaktyczne i osłonowe w obszarze rodziny dysfunkcyjnej. 4. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Rozwój i zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego. 6. Poprawa dostępności do opieki psychologicznej, pedagogicznej, prawnej i terapeutycznej dla rodzin zagrożonych. 7. Działania organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrastające bezrobocie, brak perspektyw na pracę. 2. Ubożenie rodzin. 3. Rozluźnienie lub rozpad więzi rodzinnych. Rozpad małżeństw. 4. Brak wsparcia najbliższych w sytuacjach kryzysowych. 5. Występowanie patologii np. alkoholizmu, przemocy domowej, w tym przemocy seksualnej. 6. Pojawienie się nowych zjawisk społecznych takich jak eurosieroctwo, uzależnienia od mediów, komputera, telefonu komórkowego.

II. Wsparcie dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rola i możliwości prawne samorządów lokalnych przy rozwiązywaniu problemów rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej 2. Rozwój różnych form wsparcia dla rodzin i dzieci, w tym: wsparcie psychologiczne, świetlice terapeutyczne, organizowanie szkoleń. 3. Ścisła współpraca w ramach zespołów interdyscyplinarnych: pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, kuratorów sądowych, policji. 4. Wsparcie pracy asystenta rodziny. 5. Rozpowszechnienie informacji o możliwościach instytucji udzielających pomocy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mała liczba lub brak asystentów rodziny w gminach, pracujących bezpośrednio z rodzinami zagrożonymi bądź z rodzinami dzieci przebywających w pieczy 2. Brak wystarczająco jasnych przepisów prawnych w zakresie pomocy społecznej 3. Niewielki poziom przepływu informacji i współpracy między instytucjami zajmującymi się rodziną biologiczną. 4. Brak systemu informatycznego, w którym dostępne byłyby informacje o podjętych przez różne instytucje działaniach wobec osoby zagrożonej wykluczeniem. 5. Rutynowość w postępowaniu pracowników socjalnych.

III. Poziom zapewnienia opieki w pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie rodzin zastępczych w tym rodzin zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz specjalistycznych. 2. Kwalifikowanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze. 3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego w tym działalność Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa. 4. Pomoc merytoryczna i finansowa dla rodzin zastępczych 5. Szkolenia dla funkcjonujących rodzin zastępczych 6. Powstanie i funkcjonowanie grupy wsparcia rodzin zastępczych. 7. Działalność Stowarzyszenia Zastępczego Rodzicielstwa oddział Powiat Gorzowski. 8. Współpraca różnych specjalistów i różnych instytucji w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego prowadzonych przez powiat gorzowski. 2. Brak zgody ze strony rodzin zastępczych na przyjęcie dzieci starszych, dzieci z dysfunkcjami. 3. Zmęczenie już funkcjonujących zawodowych rodzin zastępczych. 4. Niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację wszystkich ustawowo zapewnionych świadczeń. 5. Brak czasu na udział w szkoleniach przez rodziny zastępcze oraz podnoszenie kwalifikacji.

IV. Kadra w instytucjach pomocy społecznej w powiecie gorzowskim oraz przygotowanie rodziców zastępczych.

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i pracowników socjalnych. 2. Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez osoby zatrudnione w instytucjach ds. pieczy zastępczej. 3. Profesjonalne przygotowanie specjalistów w Jednostce Specjalistycznego Poradnictwa. 4. Zatrudnienie koordynatora pieczy zastępczej w ramach środków zewnętrznych. 5. Uczestnictwo w szkoleniach merytorycznych przez funkcjonujące rodziny zastępcze. 6. Podejmowanie aktywności przez rodziny zastępcze w ramach grupy wsparcia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej oraz rodzin zastępczych. 2. Niewystarczająca ilość pracowników socjalnych i asystentów rodziny. 3. Brak środków finansowych na zwiększenie etatów dla specjalistów. 4. Brak dostępności kadr pomocy społecznej do superwizorów. 5. Brak chęci do podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez rodziny zastępcze.

3. Analiza mocnych i słabych stron sytuacji związanej z pieczą zastępczą w powiecie gorzowskim

I. Występowanie i nasilenie problemów społecznych mających wpływ na umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej).

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój form pomocy nakierowanych na zagrożenia w rodzinie. 2. Realizacja projektów i programów mających na celu zapobieganie zjawiska wykluczenia społecznego. 3. Zmiany w świadomości społecznej na sytuację zagrożenia rodzin i dzieci. 4. Pomoc sąsiedzka. 5. Praca asystentów rodziny w gminach. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ubożenie społeczeństwa i wysoki poziom bezrobocia. 2. Brak miejsc pracy. 3. Występowanie nowych form uzależnień (narkomania, internet, hazard, seksuoholizm, prostytutcja). 4. Zobojętnienie społeczne na sytuacje zagrażające rodzinom i dzieciom.

II. Wsparcie dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykwalifikowani specjaliści pracujący w obszarze systemu pieczy zastępczej 2. Dobrze rozwinięta współpraca instytucji zajmujących się wsparciem rodzin (sądy rodzinne, policja, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, ośrodki pomocy społecznej). 3. Funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych. 4. Działalność Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa. 5. Działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kamieniu Wielkim. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenie poziomu finansowania zadań związanych z pieczą zastępczą. 2. Brak środków na zatrudnienie specjalistów pracy z rodziną 3. Mała liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pieczy zastępczej i pomocy społecznej.

III. Poziom zapewnienia opieki w pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego prowadzonych przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego. 2. Niewystarczające nakłady na realizację wszystkich zadań wymienionych w ustawie.

<ol style="list-style-type: none"> 2. Zapewnienie opieki poprzez umieszczanie większości dzieci w rodzinnych formach opieki. 3. Dobrze przygotowanie zawodowe kadr pomocy społecznej. 4. Zapewnienie usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo wychowawczych wsparcia finansowego i specjalistycznego. 5. Organizowanie cyklicznych szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych. 	
---	--

IV. Kadra w instytucjach pomocy społecznej w powiecie gorzowskim oraz przygotowanie rodziców zastępczych.

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zatrudnienie pracowników socjalnych i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. 2. Duża ilość rodzin zastępczych. 3. Dobra współpraca i wsparcie dla rodzin zawodowych przez pracowników instytucji pomocy społecznej. 4. Chęć pracowników do ustawicznego podnoszenia kwalifikacji. 5. Dostęp do aktualnych przepisów, interpretacji prawnych, komentarzy. Stała dostępność radców prawnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewielkie środki finansowe przeznaczone na realizację szkoleń i wsparcie dla zatrudnionych pracowników. 2. Bariery psychologiczne rodzin zastępczych w zgłaszaniu problemów związanych z wychowywaniem dzieci

4. Program działań związanych z pieczą zastępczą w powiecie gorzowskim na lata 2016 - 2018

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określiła zadania własne powiatu, które samorząd musi realizować. Zgodnie z zapisami art. 180 ustawy, powiat gorzowski realizuje następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej: w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, i dyrektorów placówek opiekuńczo- wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 9) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- 11) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,

13) finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
- b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne,
- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,

14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3,

15) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

W art. 181 określono typy zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat należy:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a ust.1
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa art. w 5 ust. 3.

5. Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej wraz z limitem rodzin zastępczych na lata 2016-2018

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej spowodowała konieczność wprowadzenia zmian w zakresie działania i funkcjonowania systemu pomocy społecznej. Stąd też w powiecie gorzowskim funkcjonuje:

1) Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którą jest wyznaczona przez Starostę jednostka organizacyjna powiatu tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Gorzowie Wlkp.

2) Utworzono w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół do spraw pieczy zastępczej - Uchwała 92/2012 Zarządu Powiatu Gorzowskiego z dnia 6 lutego 2012 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.

Przeprowadzona analiza wskazuje na konieczność realizacji w latach 2016-2018 następujących działań:

Cel 1:	Organizowanie i przeprowadzenie szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych wszystkich typów.
Zadania	1. Sporządzenie ankiety, co do potrzeb szkoleniowych rodzin zastępczych. 2. Sporządzenie harmonogramu szkoleń. 3. Przeprowadzenie szkoleń i wydanie zaświadczeń dla osób uczestniczących.
Efekty	1. Podniesienie umiejętności i kompetencji. 2. Zdobywanie nowej wiedzy i utrwalenie już posiadanej.
Podmioty uczestniczące	PCPR w Gorzowie Wlkp., rodziny zastępcze
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki własne powiatu, środki pozyskane w ramach ogłaszanych konkursów.

Cel 2:	Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze
Zadania	1. Pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze. 2. Zebranie kompletu dokumentów. 3. Zlecenie kwalifikacji i szkolenia. 4. Sporządzenie przez jednostkę organizującą szkolenie o zakwalifikowaniu do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
Efekty	1. Pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
Podmioty uczestniczące	PCPR w Gorzowie Wlkp., podmioty szkolące
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki własne powiatu, środki pozyskane w ramach ogłaszanych konkursów.

Cel 3:	Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
Zadania	1. Uruchomienie dyżuru specjalistów m.in. psychologa, prawnika,

	mediatora. 2. Prowadzenie działań informacyjnych o prowadzonych dyżurach.
Efekty	1. Dalszy rozwój Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa przy PCPR w Gorzowie Wlkp. 2. Dobry dostęp do specjalistów. 3. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
Podmioty uczestniczące	PCPR w Gorzowie Wlkp.
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki własne powiatu, środki PCPR w Gorzowie Wlkp., środki pozyskane w ramach ogłaszanych konkursów.

Cel 4:	Finansowanie i zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej
Zadania	1. Zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej – osoba spełniająca wymagania ustawowe. 2. Przydzielenie koordynatorowi rodzin zastępczych w ramach limitu do 15 rodzin.
Efekty	1. Wsparcie nowych rodzin zastępczych przez koordynatora. 2. Większa kontrola i stała współpraca koordynatora z rodzinami zastępczymi. 3. Działanie mające na celu szybkie uregulowanie sytuacji prawnej dzieci.
Podmioty uczestniczące	PCPR w Gorzowie Wlkp.
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki PCPR w Gorzowie Wlkp.

Cel 5:	Zabezpieczenie środków na pomoc finansową dla rodzin zastępczych (realizacja świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych)
Zadania	1. Zabezpieczenie środków finansowych w budżecie powiatu gorzowskiego na realizację zadań.
Efekty	1. Możliwość realizacji przez powiat gorzowski zadań określonych w ustawie zarówno jeśli chodzi o świadczenia obligatoryjne jak i fakultatywne.
Podmioty uczestniczące	Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wlkp., PCPR w Gorzowie Wlkp.
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki powiatu

Cel 6:	Przygotowanie dokumentacji i utworzenie powiatowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego
Zadania	1. Zabezpieczenie miejsca na utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej 2. Przygotowanie niezbędnej dokumentacji. 3. Zabezpieczenie środków finansowych w budżecie powiatu oraz ewentualne pozyskanie środków zewnętrznych. 4. Przeprowadzenie niezbędnych remontów, adaptacji.

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Uzyskanie zgody Wojewody Lubuskiego na prowadzenie placówki. 6. Zatrudnienie kadry. 7. Przyjęcie dzieci.
Efekty	1. Możliwość realizacji postanowień sądu oraz zabezpieczenia dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej
Podmioty uczestniczące	Powiat Gorzowski, PCPR w Gorzowie Wlkp.
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki powiatu, ewentualne środki pozyskane w ramach konkursów.

Cel 7:	Organizowanie wsparcia dla rodzin zawodowych, w których przebywa więcej niż troje dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej, poprzez zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
Zadania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozeznanie wśród rodzin zastępczych potrzeby uzyskania pomocy. 2. Przeprowadzenie konkursu i zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
Efekty	1. Zatrudnienie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.
Podmioty uczestniczące	Powiat Gorzowski, PCPR w Gorzowie Wlkp.
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki powiatu, ewentualne środki pozyskane w ramach konkursów.

Cel 8:	Zapewnienie specjalistom pracującym z rodzinami zastępczymi poradnictwa specjalistycznego oraz opieki superwizora, która ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
Zadania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz szkoleń. 2. Zatrudnienie oraz organizowanie spotkań z superwizorem.
Efekty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost wiedzy pracowników służb społecznych. 2. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.
Podmioty uczestniczące	Powiat Gorzowski, PCPR w Gorzowie Wlkp.
Termin realizacji	2016-2018
Źródła finansowania	Środki powiatu, ewentualne środki pozyskane w ramach konkursów.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018 zawiera także limit rodzin zastępczych zawodowych, z którymi Starosta Gorzowski zawrze ewentualną umowę na pełnienie tej funkcji.

Tabela 6. Trzyletni limit rodzin zastępczych zawodowych

Zadania do realizacji	Rok		
	2016	2017	2018
Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych	2	2	2

Uwzględniając przeprowadzone analizy PCPR w Gorzowie Wlkp. będzie podejmować działania dzięki którym zostaną utworzone nowe rodziny zawodowe - po jednej rodzinie zastępczej zawodowej w danym roku kalendarzowym. Zadanie to jest skomplikowane i wymaga koordynacji wielu czynników:

- wyłonienie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej,
- przeszkolenie kandydatów i uzyskanie przez nich kwalifikacji,
- spełnianie przez kandydatów wymogów określonych w ustawie,
- odpowiednie warunki lokalowe rodziny zastępczej,
- zabezpieczenie środków finansowych w budżecie powiatu gorzowskiego.

Działania zawarte w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018 finansowane będą ze środków własnych powiatu oraz dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych w ramach konkursów.

6. Baza instytucji związanych z działalnością w obszarze pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., ul. Józefa Pankiewicza 5-7
2. Starostwo Powiatowe w Gorzowie Wlkp., ul. Józefa Pankiewicza 5-7,
3. Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp., ul. Chopina 52,
4. Sąd Rejonowy w Słubicach, ul. Bohaterów Warszawy 3b,
5. Stowarzyszenie Zastępczego Rodzicielstwa oddział Powiat Gorzowski,
6. Fundacja im. Janusza Korczaka w Marwicach, Marwice 55, 66-432 Baczyna,
7. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kamieniu Wielkim, ul. Stawna 40, 66-460 Witnica,
8. Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wlkp., ul. Kwiatowa 10, 66-400 Gorzów Wlkp.
9. Komenda Miejska Policji w Gorzowie Wlkp., Sekcja Prewencji ul. Wyszyńskiego 122, 66-400 Gorzów Wlkp.
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Gorzowie Wlkp., ul. Pankiewicza 5-7, 66-400 Gorzów Wlkp.,
11. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Kostrzynie nad Odrą, Osiedle Leśne 5, 66-470 Kostrzyn nad Odrą,
12. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Witnicy, ul. Rutkowskiego 9, 66-460 Witnica,
13. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą, ul. Niepodległości 17, 66-470 Kostrzyn nad Odrą,
14. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogdańcu, ul. Leśna 11, 66-450 Bogdaniec,
15. Ośrodek Pomocy Społecznej w Deszcznie, Strażacka 5, 66-446 Deszczno
16. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie, ul. Kościelna 10, 66-415 Kłodawa,
17. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiszynie, ul. Dworcowa 30f, 66-433 Lubiszyn,
18. Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku, ul. Gorzowska 19, 66-431 Santok,
19. Placówki Oświatowe na terenie powiatu gorzowskiego.

7. Zakończenie

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018 ma służyć rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim.

Zatem niezbędne jest prowadzenie pracy z rodziną biologiczną dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Ponadto należy wspierać już funkcjonujące rodziny zastępcze, wzmacniać ich poczucie wartości i sprawczości. Program adresowany jest do:

- osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- rodzin zastępczych,
- rodzinnych domów dziecka,
- rodzin biologicznych.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie gorzowskim wskazuje kierunki działań i priorytety w zakresie rozwoju pieczy zastępczej w powiecie gorzowskim na najbliższe trzy lata. Program wpisuje się w realizację zadań wynikających z dokumentów strategicznych opracowanych i realizowanych w powiecie gorzowskim oraz w województwie lubuskim.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., zostało wyznaczone na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim.

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gorzowskim na lata 2016-2018 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp., ze szczególnym uwzględnieniem efektów pracy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej.

Program ten ma charakter otwarty i będzie podlegał bieżącej aktualizacji i ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

8. Spis tabel

Spis Tabel:

Tabela 2. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych na terenie powiatu gorzowskiego w latach 2012-2015

Tabela 2. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu gorzowskiego w latach 2012-2015

Tabela 3. Rodziny zastępcze i dzieci w nich przebywające w 2015 r. (stan na 31.12.2015 r.)

Tabela 4. Wydatki na rodziny zastępcze w 2015 r.

Tabela 5. Koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem stan na dzień 31.12.2015 r.

Tabela 6. Trzyletni limit rodzin zastępczych zawodowych